

ЛЮДИНА, ЯКА ВИПЕРЕДИЛА ЧАС

9 лютого Нобелівському лауреату Джозефу Стігліцу виповнилося 70 років

Відомий американський економіст-неокейнсіанець Джозеф Стігліц є одним з найвидатніших економістів сучасності, про що свідчить факт отримання ним Нобелівської премії з економіки (разом з Джорджем Акерлофом і Майклом Спенсом) за аналіз ринків з несиметричною інформацією. Свого часу він займав посади голови ради президента США Білла Клінтона з економічних питань (у період президентства Клінтона американська економіка демонструвала стійке зростання) та старшого віце-президента і головного економіста Світового банку.

Джозеф Стігліц відстоює необхідність реформ у фінансовому секторі, які збільшать кредитування реального сектора економіки і підтримають світове

економічне зростання, а також експансіоністської бюджетно-податкової політики, що підвищить сукупний попит і забезпечить вихід з фази економічного спаду. На його думку, зростання світової економіки не настільки сильне, щоб викликати ризик серйозної інфляції. Але й стимули для зростання ВВП та відновлення зайнятості потрібні.

Грошово-кредитна політика виявилася неефективною, і малоімовірно, що вона зможе повернути економіку до стійкого зростання. У традиційних економічних моделях, відзначає нобелівський лауреат, підвищення ліквідності призводить до збільшення кредитування, в основному інвесторів, а іноді і споживачів, тим самим збільшуючи попит і зайнятість. Але в поточній ситуації грошові вливання не приводять до результату. Для Європи та Америки небезпека полягає в тому, що політики і бізнес вважають, що грошово-кредитна політика може оживити економіку.

Він послідовно виступає з жорсткою критикою апологетів необмеженого ринку, традиційного монетаризму, неоліберальної моделі глобалізації, політики МВФ по відношенню до країн «третього світу», ліберальних реформ на пострадянському просторі. На переконання нобелівського лауреата, вагомим чинником глобальної економічної кризи стало те, що багато країн перейняли доктрину **Рональда Рейгана** про нерегульований ринок – політику, яка в кінцевому підсумку призвела до найбільш серйозної після 1930-х років глобальної рецесії. Країни, які, на його думку, пішли по прикладу Америки, зіштовхнулися із наростаючою нерівністю – більше грошей зверху, більше бідності на дні та слабкий середній клас. Більше того, Джозеф Стігліц один з небагатьох відомих американських економістів, які висловлюють впевненість, що **капіталізм в американському стилі не був ні ефективним, ні стабільним**.

Стігліц скептично ставиться до тези про американську «винятковість». Підтвердженням чого є те, що війна в Іраку президента Джорджа Буша-молодшого (ймовірно порушення міжнародного права) показала, що Америка, яка тратить на оборону майже стільки, скільки інші країни світу разом взяті, не змогла встановити мир в країні з населенням, яке

становить менше 10% її населення, і ВВП, який дорівнює менше 1% її ВВП.

Напередодні президентських виборів в США Джозеф Стігліц виступив з гострою критикою Міта Ромні за його прагнення скоротити дефіцит бюджету будь-якою ціною, що послабило б і без того кволе економічне зростання. Він також розкритикував претендента на президентське крісло за його позицію щодо збереження офшорних банківських зон, які сприяють ухиленню від сплати податків, відмиванню грошей і корупції.

Нобелівський лауреат занепокоєний тим, що діями урядів багатьох країн і основних гравців на фінансових ринках рухають не довгострокові стратегічні пріоритети, а вирішення «дрібних» поточних проблем. Такими поточними проблемами він вважає **кризу євро і «фіскальний обрив» у США**, через які ігноруються довгострокові проблеми. Такою довгостроковою проблемою, на думку авторитетного вченого, є глобальне потепління. Він переконаний, що низькі показники розвитку світової економіки призвели до відповідного уповільнення темпів зростання викидів вуглекислого газу, але це лише тимчасово. Не можна через економічний спад відтермінувати вирішення проблеми глобального потепління, тим більше, що **модернізація глобальної економіки задля зміни клімату буде сприяти відновленню сукупного попиту й економічного зростання.**

Вагомою причиною глобальної економічної кризи вчений вважає глобальні дисбаланси, які можна подолати торгуючи надлишками в таких країнах, як Німеччина і Китай, що дозволить збільшити споживання. Відмова Німеччини від намагання вирішення хронічної проблеми з надлишком продукції, яка виробляється, є невід'ємною частиною кризи євро. Одним з найбільших деструктивів розвитку світової економіки Стігліц вважає наявність несправедливих торгових угод, у тому числі зі збереженням невиправданих сільськогосподарських субсидій, які ведуть до зниження цін, що впливає на величину доходів багатьох найбідніших країн.

Тому й у всьому світі існує криза нерівності. Проблема полягає не тільки в тому, що високодохідні соціальні групи та країни отримують велику частину економічного пирога, а й у тому, що середній клас майже не бере участі в отриманні дивідендів від економічного зростання. Водночас **у багатьох країнах зростає бідність, а в США рівність можливостей була визнана міфом.** Стігліц вважає, що стагнація доходів більшості американців протягом півтора десятка років показала, що модель економіки США працювала не на благо більшості громадян. У дійсності модель виявилась непридатною ще до того, як Буш пішов з посади президента. Разом із порушеннями прав людини при його адміністрації створювалися передумови для великої рецесії, яка стала наслідком його економічної політики.

На переконання нобелівського лауреата, глобальний світ потребує того, щоб міжнародне співтовариство діяло узгоджено. В інакшому випадку вирішення проблем, пов'язаних із торгівлею, фінансами, зміною клімату, є надто проблематичним.

*За матеріалами ЛігаБізнесінформ,
Инвест Газета, РБК daily*